

pere. *Tres enim sunt qui testimonium dant in terra; Spiritus, aqua, et sanguis.* In aqua quidem baptismum intellige, in sanguine martyrium, in Spiritu charitatem. Spiritus enim est qui vivificat; et fidei vita, dilectio. Denique, si quaeris quid Spiritui et charitati, respondeat Paulus: *Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v, 5).* Necessario quoque Spiritus additur aquae et sanguini, cum, eodem Apostolo teste, sine charitate quidquid habeas, nihil prosit (*I. Cor. xiii, 1-3*).

7. Jam vero quia baptismum aqua, martyrium diximus sanguine designari; memento et unicum et quotidianum esse baptismum, similiter et martyrium. Est enim martyrii genus et quaedam effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione. Est et baptismus aliquis in compunctione cordis et lacrymarum assiduitate. Sic quippe infirmis et pusillis corde necesse est, ut quem semel pro Christo ponere non sufficiunt, saltem mitiori quodam, sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. Sic et baptismi sacramentum, quoniam iterari non licet, his qui saepius in multis offendunt, frequenti oportet ablutione suppleri. Unde et Propheta: *Lavabo, inquit, per singulas noctes lectum meum; lacrymis meis stratum meum rigabo (Psal. vi, 7).* Vis ergo nosse quis est qui vincit mundum? Quae in eo vincenda sunt diligentius intueri. Siquidem et hoc ipsum beatus iste Joannes indicat, dicens: *Charissimi, nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt. Omne enim quod in mundo est, concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, et ambitio saeculi (I Joan. ii, 15, 16).* Haec sunt tres turmae quas fecerunt Chaldaei (*Job. i, 17*). Sed menimi quoque sanctum Jacob fecisse tres turmas, cum timeret a facie Esau, rediens de Mesopotamia (*Gen. xxxii, 7*). Et vobis ergo adversus triplex genus tentationis triplici opus est munimento: ut carnis quidem concupiscentia ipsius mortificatione vincatur, quam, si meministis, in sanguinis testimonio diximus intelligendam; oculorum vero concupiscentiam superet studium compunctionis et assiduitas lacrymarum; **908** porro ambitionis vanitatem virtus charitatis excludat, quae sola castificat animam, sola purgat intentionem. Certum quippe triumphati mundi testimonium est, si corpus castiges et subicias servituti, ne perniciose libertate serviat voluptati; si fletui praebas oculos magis, quam petulantiae vel curiositati; si denique, spirituali dilectione flagrans, nulli animum dederis vanitati.

8. Merito sane unus et qui in terra pariter et in caelo testimonium perhibet Spiritus; quia sive corporis afflictio cessabit, sive lacrymarum fons exsiccabitur; sed charitas nunquam excidit. Praelatio quaedam est in praesenti, consummatio et plenitudo in futuro manet. Verumtamen licet maneat post aquam et sanguinem Spiritus (aqua quippe et sanguis regnum Dei non possidebunt), interim tamen aut vix aut nullo modo invenire est Spiritum sine

A illis, quoniam *hi tres, inquit, unum sunt*: ut, quolibet ex his tribus deficiente, adesse caetera non praesumas. Simul vero juncta testimonia ista credibilia facta sunt nimis, nec poterit cui in terris suppetunt haec, carere testimonio vel in caelis. Confitebitur Dei. Filium coram hominibus non verbo, neque lingua, sed opere et veritate: et Filius quoque confitebitur eum coram angelis Dei. An vero ei deesse poterit in testimonio Pater, cui Filium videat attestantem? Sine dubio confitebitur et ipse quod viderit in abscondito. Sed neque Spiritus quidem a Patre Filioque dissentiet; quippe qui Patris Filioque sit Spiritus. Denique quoniam modo careat testimonio ejus in caelo, qui habere illud meruit et in terra? *Tres ergo sunt qui testimonium dant in caelo, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus.* Et ne quam forte dissonantiam suspiceris, *hi tres unum sunt.* Magnum profecto habituri sunt testimonium, quos in caelo Pater susceperit tanquam filios et haereditas, Filius asciverit tanquam fratres et cohaereditas, Spiritus sanctus adherentes Deo unum spiritum faciat esse cum eo. Est enim Spiritus ipse indissolubile vinculum Trinitatis, per quem sicut Pater et Filius unum sunt, sic et nos unum simus in ipsis, eo miserante, qui pro discipulis hoc ipsum orare dignatus est, Jesu Christo Domino nostro.

SERMO II.

De tribus testimoniis. (I Joan. v, 4-11.)

C 1. Ex Epistola beati Joannis hodie nobis est lectio recitata, in qua discimus testimonium dari triplex in caelo, triplex in terra. Et quidem pro me sapere, illud stabilitatis, hoc reparationis est signum; illud angelos, istud homines; illud beatos a miseris, istud justos discernit ab impiis. Angelis siquidem qui in prima illa praevagatione, superbiente Lucifero, in veritate steterunt, merito testimonium perhibet visio Trinitatis: hominibus, quos divina miseratio salvat, Spiritus, aqua, et sanguis, Quidni perhibeat testimonium Pater, a quibus honoratus est ut Pater? Tibi vero, maligne, sic loquitur: *Si ergo ego Pater, ubi est honor meus? (Malach. i, 6.)* Careas omnino necesse est testimonio Patris, cujus tibi gloriam usurpare conaris, non honorare eum cupiens, sed aequare. *Sedebo, inquit, in monte testamenti; et similitero Altissimo (Isai. xix, 14).* Itane modo creatus, Patri spirituum consedebis? Et certe necdum tibi dixit: *Sede a dextris meis (Psal. cix, 1).* Si nescis, o impudens, Unigenitus ille est, cui aeterna generatione Patris aequalitas collata est et consessus. Tu rapinam cogitans esse aequalis Deo, Filio gloriam invides, gloriam quasi unigeniti a Patre, ut ne ab ipso quidem testimonium merearis habere. An vero poterit detestato a Patre et Filio, utriusque Spiritus attestari? Abominatur superbum profecto et inquietum, qui super quietum et humilem requiescit amator pacis et unitatis consecrator, adversum te pro pace et unitate zelatur.

2. Quid mirum, fratres, si timemus ne forte pusillam **909** hanc vineam Domini depasci singularis

ferus incipiat? Quantos enim caelestis vineae palmite prima illa singularitas conculcavit? Sed forte superbiam quidem in eo facile advertistis, non autem singularitatem. Dico ergo: Ubi stabat universitas angelorum, nunquid caruit singularitatis vitio, qui sedere velle praesumpsit? At forte quaeritis, unde mihi nota sit haec statio angelorum? Duos teneo idoneos testes, quorum uterque quod vidit, hoc testatur. *Vidi Dominum sedentem, ait Isaias; seraphim autem stabant (Isai. vi, 1, 2).* Et Daniel: *Millia, inquit, millia ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei (Dan. vii, 10).* An et tertium desideratis, ut in ore trium testium stet omne verbum? Apostolum profero, qui usque ad tertium raptus est caelum, et rediens loquebatur: *Nonne omnes ministratorii sunt spiritus? (Hebr. i, 14.)* Siccine ubi stant omnes, universi ministrant; tu, pacis inimice, sedebis? Plane contristas Spiritum, qui habitare facit unius moris in domo; offendis charitatem, quia scindis unitatem, rumpis vinculum pacis. Merito proinde angelorum, qui suum nec ordinem, nec domicilium reliquere, charitati, unitati et paci Spiritus attestatur, a quo sane tua et invidia, et singularitas, et inquietudo reprobatur. Et haec quidem de eo testimonio, quod datur in caelis.

3. Est et aliud quod datur in terra, ad discernendos utique qui in ea sunt exsules ab indigenis, hoc est caeli cives a civibus Babylonis. Quando enim sine testimonio electos suos deserat Deus? Aut certe quanam eis esse poterat consolatio inter spem et metum sollicitudine anxia fluctuantibus, si nullum omnino electionis suae habere testimonium mereantur? Novit Dominus qui sunt ejus; et solus ipse scit quos elegerit a principio. Quis vero scit hominum, si est dignus amore, an odio? Quod si, ut certum est, certitudo nobis omnino negatur, nunquid non tanto delectabiliora erunt, si qua forte electionis hujus signa possimus invenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum praedestinationis suae nullum adhuc testimonium tenet? Fidelis proinde sermo, et omni acceptione dignus, quo salutis testimonia commendantur. Hoc sane verbo et electis consolatio ministratur, et subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis siquidem signis vitae, quisquis haec negligit, manifeste convincitur in-

IN ROGATIONIBUS

SERMO

De tribus panibus. (Luc. xi, 5-10.)

1. *Quis vestrum habebit amicum, etc.* Quid est quod amicum unum perhibet advenisse, nec tamen contentus est quaerere panem unum? Putasne tam voracem aestimabat amicum, ut non posset uni sufficere panis unus? Nam uni quidem tres apponere panes, inconsequens omnino videtur. Puta ergo cum uxore et mancipio hominem advenisse, ut suum cuique panem apponere velit amicum. Ego quidem

PATROL. CLXXXIII.

A vano accipere animam suam, et pro nihilo habere terram desiderabilem comprobatur.

4. *Tres sunt, inquit, qui testimonium dant in terra: Spiritus, aqua, et sanguis.* Scitis, fratres, quia in primo homine peccavimus omnes, in ipso etiam cecidimus universi. Cecidimus sane in carcerem, luto pariter et lapidibus plenum. Exinde jacebamus captivi, inquinati, conquassati, donec venit desideratus gentium, qui nos redimeret, ablueret, adjuvaret. Hic est enim qui sanguinem proprium dedit in redemptionem, aquam simul produxit de latere suo in ablutionem, emisit deinde de excelso Spiritum suum, qui adjuvaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an haec aliquid operentur in te, ne forte reus sis sanguinis Domini, quem evacuas quantum in te est; sed et aqua ipsa quae debuerat mundare, in sordibus permanenti iudicium damnationis accumulet: Spiritus quoque, cui resistis, non liberet maledicum a labiis suis? Cavendum enim est ne sint tibi haec infructuosa, quia necessario essent pariter et damnosa.

5. Quis est autem qui testimonium habet effusi non sine causa sanguinis Christi, nisi qui continet a peccatis? Servus enim peccati est, qui peccatum facit: ut si deinceps continere potuerit, et jugum abjicere miserae servitutis, certissimum sit testimonium redemptionis, quam operatur sine dubio sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non etiam adsit poenitentia. Habet ergo et ab aqua testimonium, qui laborat in gemitu suo lavans per singulas noctes lectum suum. Sicut enim sanguis ille redemit, ut non regnet peccatum in nostro mortali corpore; sic aqua illa abluit ab his peccatis, quae commisimus **910** ante. Sed quid erit, quod longo catenarum usu et carceris habitatione crudeli confracti sumus, atque collisi defecimus in via vitae? Invocemus Spiritum vivificantem et adjuvorem, confidentes quia dabit Pater qui est in caelis, spiritum bonum petentibus se. Sane novum supervenisse spiritum certissime conversatio nova testatur. Jam ut breviter repetam, a sanguine, et aqua, et spiritu habere est testimonium, si contines a peccatis, si dignos agis poenitentiae fructus, si facis opera vitae.

ad me venit amicus. Venit de regione longinqua, ubi pascere porcos, et ipsorum siliquas insatiabiliter esurire solebat. Venit fame laborans, confectus inedia, attenuatus jejunio. Venit necesse habens invenire amicum; sed, heu me! pauperem elegit hospitem, et vacuum ingreditur habitaculum. Quid faciam huic amico misero et miserabili? Omnino enim non habeo quod ponam ante illum. Fateor, amicus est, sed ego mendicus. Quid venisti ad me, amice, in necessitate tanta? Ego sum mendicus, et non est in domo mea panis. Festina, inquit, discurrere, suscita amicum tuum illum magnum, quo majorem dilectionem nemo habet, sed neque substantiam ampliorem. Quære, pete, pulsa; quia *omnis qui quærit invenit, et qui petit accipit, et pulsanti aperietur*. Clama, et dic: *Amice, commoda mihi tres panes*.

2. Qui sunt isti panes, fratres? Utinam mereamur accipere eos! Forte enim et ipsos nemo scit, nisi qui accipit. Credo tamen petendos nobis esse

A tres panes, veritatis, Charitatis, fortitudinis. His tribus egere me fateor, veniente ad me amico de via, vehiente autem, ut dixit, cum uxore et mancipio. Deficit quippe ratio mea (ipse est enim vir) præ ignorantia veritatis; languet et voluntas præ inedia affectionis; infirmatur caro præ inopia fortitudinis. Nam et ratio minus intelligit quæ agenda sunt, et voluntas minus diligit intellecta, et ad hæc etiam corpus quod corrumpitur, aggravat animam, ut non quæcunque volumus, illa faciamus. Aruit cor meum, etiam et corpus meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Neque enim paterer hunc defectum, si jugiter exercitata esset ratio in inquisitione veritatis, voluntas in desiderio charitatis, caro in operatione virtutis. Comoda ergo mihi, amice, tres panes, ut intelligam, ut diligam, ut faciam voluntatem tuam. Sic enim vivitur, et in talibus vita spiritus mei, dicente Scriptura. *Quoniam vita in voluntate ejus* (Psal. xxix, 6).

IN ASCENSIONE DOMINI.

SERMO I.

De evangelica lectione. (Marc. xvi, 14-20.)

1. *Recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Jesus* (Marc. xvi, 14). Apparuit vere benignitas et humanitas Salvatoris. ¶ Multam enim fiduciam præstat, quod libentius adsit orationi incumbentibus, quando nec recumbentibus quidem dedignatur adesse. Apparuit, inquam, benignitas ejus, qui cognovit figmentum nostrum, nec dedignatur necessitates nostras, sed miseretur, si tamen curam carnis non in desiderio facimus, sed in necessitate. Quod considerans idem Apostolus: *Sive manducamus, inquit, sive bibimus, sive aliquid aliud facimus, omnia in gloriam Domini faciamus* (I Cor. x, 31). Potest tamen quod recumbentibus apparuit, ad id quoque referri, quod alibi calumniantibus Judæis adversus discipulos non jejunantes: *Non possunt, inquit, filii sponsi lugere, quandiu cum eis est sponsus* (Matth. ix, 15). Sequitur: *Et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*. Audis Christum discipulos increpantem, imo (quod durius sonat) etiam exprobrantem, nec quancumque, sed ea hora, qua eis corporalem præsentiam subtracturus (44), videri poterat magis ab increpatione parcere debuisset. Noli ergo indignari de cætero, si te quoque aliquando Christi vicarius increpaverit. Id enim exhibet, quod ascensus ab eis in cælum, suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est, fratres, quod dicit: *His qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*? Aut qui fuere, duorum beati oculi gloriosum resurrectionis Dominicæ meruerunt videre

(44) Idem sentit Gregorius Magnus homilia 29 in Evangelia: tametsi increpatione aliquot diebus ascen-

C miraculum? Neque enim resurgentem illum quam legitur, aut creditur vidisse mortalium. Restat ergo de angelis accipiendum, quibus utique resurrectionis testimonium perhibentibus, apostolorum pusillanimitas hæsitavit.

2. Jam vero ut faciat quod scriptum est: *Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me* (Psal. cxviii, 66); visitationis gratiam, exprobrationis censuram, prædicationis quoque doctrina sequatur, et dicat: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit salvus erit*. Sed quid ad hæc dicemus, fratres? Magna nimis videtur secularibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereorque ne dare eam incipient in occasionem carnis, blandientes sibi plus quam oporteat sine operibus de baptismo et credulitate. Verum-
D tatem consideremus quod sequitur: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur*. Nec minor fortasse videbitur ipsis quoque religiosis ex hoc verbo provenire desperatio, quam ex verbo priore vanæ spei data secularibus occasio videretur. Quis enim ea, quæ in præsentis loco scripta sunt, signa videtur habere credulitatis, sine qua nemo poterit salvari, quoniam *qui non crediderit, condemnabitur*; et: *Sine fide impossibile est placere Deo* (Hebr. xi, 6). Quis, inquam, dæmonia ejicit, linguis novis loquitur, serpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hæc habet, aut perpauca nostris videntur habere temporibus; aut nemo salvabitur, aut hi soli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita sunt quam indicia meritorum: adeo ut multi dicentes: *Nonne in nomine tuo dæmonia ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus?* audire habeant in iudicio: *Nescio*

sionem præcessit ex Lucae cap. xxiv. Consule interpretes.

vos; discedite a me, operarii iniquitatis (Matth. vii, 22, 23). Ubi est, quod ait Apostolus, cum de justo iudice loqueretur: *Qui reddet unicuique juxta opera sua* (Rom. ii, 6); si, quod absit! quærenda sunt in iudicio signa potius quam merita?

3. Sunt tamen et ipsa merita signa quædam, certiora utique et salubriora. Nec difficile arbitror nosse, quemadmodum intelligi signa possint præsentia, ut sint indubitata signa credulitatis, ac per hoc et salutis. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis, cordis compunctio est, in qua sine dubio ejiciuntur dæmonia, cum eradicantur e corde peccata. Exinde qui in Christum credunt, linguis loquuntur novis, cum jam recedunt vetera de ore eorum, nec de cætero vetusta propterea lingua loquuntur, declinantium in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Ubi vero compunctio cordis et oris confessione priora sunt deleta peccata, ne recidivam patiantur, et jam sint posteriora pejora prioribus, ¶ serpentes tollant necesse est, id est, ut venenatas suggestiones extinguant. Quid tamen agendum, si qua forte radix pullulat, quæ tam velociter nequeat extirpari, sed stimulat animum concupiscentia carnis? Profecto *si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*; quoniam juxta Salvatoris exemplum, cum gustaverint, nolent bibere, id est cum senserint, nolent consentire. Sic enim non eis nocebit (quia nulla damnatio est his qui sunt in Christo Jesu) concupiscentiæ sensus absque consensu. Quid tamen? Molesta certe et periculosa est sic corruptæ et infirmæ affectionis lucta; sed *qui crediderint, super ægros manus imponent, et bene habebunt*, id est ægras affectiones bonis operibus operient, et hoc remedio curabuntur.

SERMO II.

Quomodo ascendit super omnes cælos ut adimpleret omnia.

1. Solemnitas ista, fratres charissimi, gloriosa est, et, ut ita dicam, gaudiosa, in qua et singularis Christo gloria, et nobis specialis lætitia exhibetur. Consummatio enim et adimpletio est reliquarum solemnitatum, et felix clausula totius itinerarii Filii Dei. Qui enim descendit, ipse est et qui ascendit hodierna die super omnes cælos, ut adimpleret omnia (Ephes. iv, 10). Jam enim cum se dominum universorum, quæ sunt in terra et in mari et in inferno, probasset, non restabat, nisi ut aeris et cælorum se esse dominum argumentis similibus, vel certe potioribus comprobaret. Terra enim cognovit Dominum, quia ad vocem virtutis ejus, cum clamasset magna voce: *Lazare, veni foras* (Joan. xi, 43, 44), mortuum reddidit. Cognovit mare, quia solidum se præbuit sub pedibus ejus, ita ut apostoli eum putarent phantasma esse (Matth. xiv, 25, 26). Cognovit infernus, cujus ipse portas æreas et vectes ferreos confregit (Psal. cvi, 16), ubi et ligavit illum insatiabilem homicidam, qui vocatur diabolus et Satanas (Apoc. xii, 9; xx, 2). Profecto

A qui mortuos suscitavit, leprosos mundavit, cæcos illuminavit, claudos firmavit, et omnes exsufflavit infirmitates, dominus omnium fuit, et eadem manu qua fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic et qui in ore piscis cum ipso pisce staterem invenire prædixit (Matth. xvii, 26), patet procul dubio, quia maris et omnium quæ in mari moventur, dominus fuit. Qui vero traduxit æreas potestates, et affixit eas cruci suæ, claret quia super infernales officinas potestatem accepit. Hic est enim qui pertransiit beneficiendo et sanando omnes oppressos a diabolo (Act. x, 38), qui stetit in loco campestri ut doceret turbas; ante præsidem, ut alapas sustineret; toto tempore quo in terris visus est, et cum hominibus conversatus, in laboribus multis stans, et operans salutem in medio terræ.

2. Ad claudendam igitur tunicam tuam inconsuetam, Domine Jesu, ad perficiendam fidei nostræ integritatem, restat, ut videntibus discipulis per medium aeris, sicut aeris dominus ascendas super omnes cælos. Extunc probabitur, quia Dominus universorum tu es, quia omnia in omnibus adimplesti, et jam tibi profecto debetur, ut in nomine tuo omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum; et omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria, et in dextera Patris (Philipp. ii, 10, 11). In hac dextera sunt delectationes usque in finem: et ideo monet Apostolus, ut quæramus quæ sursum sunt, ubi Christus est in dextera Dei sedens (Coloss. iii, 1); quia illic profecto thesaurus noster est Jesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Coloss. ii, 3, 9).

3. Quid tamen putatis, fratres, quantus dolor et timor irruerit apostolica pectora, cum eum viderunt a se tolli, et attolli in aera, non scalis adjutum, non sublematum funibus; etsi angelico comitatum obsequio, non tamen fultum auxilio, sed gradientem in ¶ 913 multitudine fortitudinis suæ? Impletum est quod eis dixerat: *Quo ego vado, vos non potestis venire* (Joan. xiii, 33). Quocumque enim terrarum iisset, eum indivisibiliter sequerentur; mare, sicut Petrus fecit aliquando (Matth. xiv, 29), cum eo etiam submergendi intrarent; sed hac sequi non poterant, quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multe cogitantem (Sap. ix, 15). Dolor ergo nimius erat, quia videbant illum, propter quem omnia reliquerant, a suis sensibus et aspectibus tolli, ut non possent ablati a se sponso, filii sponsi non lugere: timor quia orphani relinquebantur in medio Judæorum, nondum confirmati virtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cælum, forte concussis illius singularis misericordiæ visceribus, cum miseros suos et pauperem suam scholam relinqueret; nisi quod veniebat parare eis locum, et quia expediebat ut præsentiam eis subtraheret corporalem. Quam felix, quam digna ista processio! ad quam ne ipsi quidem adhuc apostoli digni fuerunt admitti, cum